

Trombosytopenia (vähän verihiutaleita)

Lääkärikirja Duodecim

3.1.2023

Veritautien erikoislääkäri Eira Poikonen

- Yleistä
- Trombosytopenian syyt
- Trombosytopenian oireet
- Trombosytopenian hoito
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Verihiutaleiden normaalia vähäisempää määrää veressä kutsutaan trombosytopeniaksi.
- Monet erilaiset lääkkeet tai sairaudet voivat aiheuttaa trombosytopeniaa.
- Tavallisin oire on verenpurkaumataipumus. Se ilmee vasta kun veren verihiutaleiden määrä on hyvin vähäinen.
- Pitkäaikaisen trombosytopenian hoito riippuu sen aiheuttajasta.
- Tulehduksiin liittyvä verihiutaleiden tuotantohäiriö korjaantuu toipumisen myötä.

Yleistä

Verihiutaleet eli trombosyytit ovat veressä kiertäviä soluja pienempiä kappaleita, jotka osallistuvat verihiutaleiden muodostumiseen. Normaalisti veressä on verihiutaleita $150\text{--}450 \times 10^9/\text{l}$ eli 150–450 miljardia kappaletta litrassa verta. Verihiutaleiden normaalia vähäisempää määrää veressä kutsutaan trombosytopeniaksi.

Trombosytopenian syyt

Trombosyytit muodostuvat luuytimessä ja kiertävät verenkierrossa keskimäärin runsaan viikon, jonka jälkeen ne tuhotaan ja ne korvautuvat uusilla. Liian pieni trombosyyttien määrä voi johtua tuotantohäiriöstä luuytimessä tai lisääntyneestä hajoamisesta elimistössä. Alla on lueteltu yleisimpiä trombosytopenian syitä.

- Virusten ja bakteerien aiheuttamat tulehdukset
- Syöpähoidoissa käytetyt solunsalpaajat vähentävät usein veren trombosyyttejä väliaikaisesti.
- Osa lääkkeistä voi aiheuttaa veren trombosyyttiluvun pienenemistä.
- Runsas alkoholin käyttö ja maksan vajaatoiminta voi vähentää verihiutaleiden määrää selvästi alle normaalitason.
- Monet eri luuytimen sairaudet
- Verihiutaleiden kiihtynyt hajoaminen immunologisen reaktion seurauksena. Sairautta, jossa esiintyy verihiutaleita hajottavia vasta-aineita, kutsutaan kirjainyhdistelmällä ITP (immunologinen trombosytopenia tai [idiopaattinen trombosytopeninen purppura](#)).

Trombosytopenian oireet

Lievä tai kohtalainen verihiutaleiden määrän pieneneminen tasolle $50\text{--}140 \times 10^9/\text{l}$ ei yleensä yksinään aiheuta lisääntyneitä vuotoja. Jos samanaikaisesti käytetään

asetyyliisalisyylihappoa ("aspiriinia"), klopidooreeliä tai muita verihiutaleiden toimintaa estäviä lääkkeitä, vuotoja voi ilmaantua jo näillä trombosyyttien arvoilla.

Jos trombosyytti-arvo on alle $50 \times 10^9/l$, voi esiintyä itsestään ilmaantuvia verenvuotoja esimerkiksi ikenistä tai nenästä, mustelmia iholla tai aiempaa runsaampia kuukautisvuotoja. Tyypillinen oire on purppura eli pienistä punaisista pilkuista koostuva ihomuutos, joka ilmaantuu etenkin sääriin, koska niissä laskimopaine on suurin. Trombosytopeniaan voi liittyä myös verivirtsaisuutta tai verioksennuksia.

Trombosytopenian hoito

Lievä ja oireeton trombosytopenia ei vaadi laajoja tutkimuksia eikä hoitoa. Jos verihiutaleiden määrä on selvästi pienentynyt tai esiintyy verenvuotoja, selvitetään ensin verihiutaleniukkuuden syy. Selvitykseen kuuluu lääkärin tutkimus ja verikokeita. Usein tehdään vatsan ultraäänitutkimus ja tarvittaessa otetaan luuydinnäyte, jonka perusteella voidaan päätellä, onko syynä luuytimen sairaus vai liiallinen verihiutaleiden hajoaminen.

Verihiutaleiden elinikä verenkierrossa on lyhyt. Siksi trombosyyttejä suoneen antamalla verihiutaleniukkuutta voidaan hoitaa vain väliaikaisesti. Verihiutalesiirtoja käytetään tyrehtyttämään tai ehkäisemään verenvuotoa esimerkiksi, jos solunsalpaajat ovat ohimenevästi aiheuttaneet huomattavan trombosytopenian.

Pitkäaikaisen trombosytopenian hoito riippuu syystä. Jos luuydinsairaus pystytään hoitamaan, se palauttaa myös verihiutaleiden määrän normaaliksi. Tulehduksiin liittyvä verihiutaleiden tuotantohäiriö korjaantuu toipumisen myötä. Lasten ITP on usein infektion jälkeen ilmaantuva ilmiö, joka paranee itsestään. Aikuisten [ITP:n](#) hoidossa käytetään esimerkiksi kortisonia.

Aiemmat kirjoittajat: Sisätautien erikoislääkäri Pertti Mustajoki ja veritautien erikoislääkäri Jonna Salonen

Artikkelin tunnus: dlk00527 (003.009)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim